

ชีวิตกับสังคมไทย

(Thai Life and Society)

ดร. ก่อเกียรติ อริยะกิตติวัฒนา
เพิ่มศักดิ์ อรรดชาอภินันท์

ชีวิตกับสังคมไทย

(Life and Thai Society)

รหัสวิชา 30000 - 1501

หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563

เรียบเรียงโดย

ดร.ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

ศ.บ. (มธ.), พศ.ม. (การตลาด - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), Ph.D.

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร

พ.ม., ศศ.บ. มหาวิทยาลัยมหิดล

ชีวิตกับสังคมไทย (Life and Thai Society)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาของไทย หลักธรรมาภิบาล หลักธรรมเพื่อพัฒนาคน พัฒนางานและสังคม สันติวัฒนธรรม ความเป็นพลเมืองดี เศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาการทุจริต ความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทย และสังคมโลก

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา.

ชีวิตกับสังคมไทย. -- กรุงเทพฯ : วังอักษร, 2563.

208 หน้า.

1. การเดินร่ำ. I. ชื่อเรื่อง.

793.3

ISBN 978-616-211-893-7

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย...

บริษัทวังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

Tel. 0-2472-3293-5 Fax 0-2891-0742 Mobile 08-8585-1521

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

ID Line : @wangaksorn

<http://www.wangaksorn.com>

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต

เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทฯ เท่านั้น

ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้

เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

คำนำ

วิชาชีวิตกับสังคมไทย (Life and Thai Society) รหัสวิชา **30000 - 1501** จัดอยู่ในหมวดวิชา สมรรถนะแกนกลาง กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 นำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีลำดับขั้นตอน มีภาพประกอบ และแบบฝึกหัดท้ายบท เพื่อให้ นักศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเพิ่มเติม โดยผู้เขียนได้บริหารสาระการเรียนรู้แบ่งเป็น 9 บทเรียน และได้จัด **แผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และการบูรณาการ (Integrated) ตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา** ในแต่ละบทเรียน มุ่งให้ความสำคัญส่วนที่เป็นความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และส่วนที่เป็นทักษะประสบการณ์ เร่งพัฒนาบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้จัดการแสวงหาความรู้ (Explorer) เป็นผู้สอนตนเองได้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้จัดการชี้แนะ (Teacher Roles) จัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อความสนใจเรียนรู้ และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-Investigator) จัดห้องเรียนเป็น สถานที่ทำงานร่วมกัน (Learning Context) จัดกลุ่มเรียนรู้ให้รู้จักทำงานร่วมกัน (Grouping) ฝึกการยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ โดยจะต้องมีความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ (Trust) และเหนือสิ่งอื่นใด เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณ ต่อวิชาชีพ

ส่งเสริมสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System) ให้สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กำลังแรงงาน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานระดับชาติ (National Benchmarking) และการวิเคราะห์หน้าที่การงาน (Functional Analysis) เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และทุกสาขาอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่สนามการแข่งขัน ในประชาคมอาเซียน

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้สอน ผู้ประสพวิชาความรู้ เอกสาร หนังสือที่ใช้ประกอบในการเรียบเรียงไว้ ณ โอกาสนี้

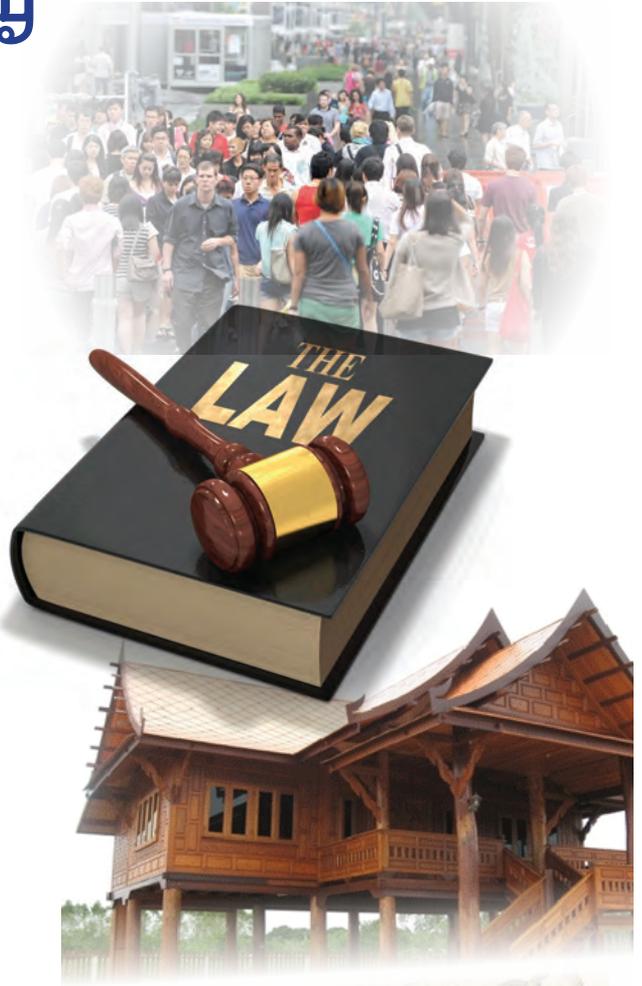
ดร.ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา
เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร

สารบัญ

บทที่ 1 สังคมและการจัดระเบียบทางสังคม 1

บทนำ	3
ความหมายของสังคม	4
ความสำคัญและองค์ประกอบของสังคม	5
หน้าที่ของบุคคลในสังคม	8
โครงสร้างทางสังคม (Social Structure)	8
การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)	10
วิธีการจัดระเบียบทางสังคม (รูปแบบการจัด ระเบียบทางสังคม)	14
สังคมไทย (Thai Society)	15
ความแตกต่างระหว่างสังคมชนบท กับสังคมเมือง	18
เอกลักษณ์ไทย	20
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	23

บทที่ 2 ศิลปวัฒนธรรมไทย 27

บทนำ	29
ความหมายของศิลปะ	29
ความหมายของวัฒนธรรม	31
ความหมายของศิลปวัฒนธรรม	33
ลักษณะของศิลปวัฒนธรรมไทย	35
ประเภทของศิลปวัฒนธรรมไทย	37
สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ศิลปวัฒนธรรมไทย	38
การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย	39
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	42

บทที่ 3 ภูมิปัญญาไทย

ความหมายของภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom)	45
ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	47
ภูมิปัญญาไทย	49
ภูมิปัญญาไทยแต่ละภาค	50
การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย	54
การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย	61
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	62
	64

บทที่ 4 หลักธรรมาภิบาลในองค์กร

บทนำ	67
ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)	69
ความสำคัญและความจำเป็นของ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	70
หลักการของธรรมาภิบาล	71
ธรรมาภิบาลกับภาคธุรกิจเอกชน	72
หลักประชาธิปไตยกับธรรมาภิบาล	75
หลักธรรมาภิบาลที่ยั่งยืน	78
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	81
	82

บทที่ 5 หลักธรรมเพื่อการพัฒนาคน พัฒนางาน

และพัฒนาสังคม	85
ความหมายของ “การพัฒนาคน”	87
แนวคิดและความสำคัญในการพัฒนาคน	89
หลักธรรมเพื่อพัฒนาคน	90
หลักธรรมเพื่อพัฒนางาน	95
หลักธรรมเพื่อพัฒนาสังคม	98
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	100

บทที่ 6 ความเป็นพลเมืองดี 103

บทนำ	105
ความหมายและลักษณะของ	
“ความเป็นพลเมืองดี” (Citizenship)	105
แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี	107
พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	109
การปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและ	
จริยธรรม	114
การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท	
หน้าที่และเสรีภาพ	115
การมีจิตสาธารณะต่อสังคมและประเทศชาติ	116
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	118

บทที่ 7 สันติวัฒนธรรม 121

บทนำ	123
ความหมายของ “สันติวัฒนธรรม”	
และคำที่เกี่ยวข้อง	124
“สันติภาพ” “สันติวิธี” “ความรุนแรง”	
และ “อหิงสา”	124
แนวคิดและความสำคัญของสันติวัฒนธรรม	127
หลักการพื้นฐานของสันติวัฒนธรรม	128
องค์ประกอบของวัฒนธรรมแห่งความรุนแรง	129
ความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม	130
ความหมายของ “การสานเสวนา”	134
การใช้หลักสันติวิธีในสังคมไทยและการอยู่	
ร่วมกันอย่างสันติสุข	136
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	139

บทที่ 8 ความร่วมมือทางสังคมและวัฒนธรรม กับประเทศต่าง ๆ 143

ความเป็นมาของความร่วมมือ	
ระหว่างประเทศ	145

ประเทศไทยกับความร่วมมือ ระหว่างประเทศ	146
กลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)	147
การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)	152
การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม การเมืองและความมั่นคง (APSC)	154
การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (AEC)	156
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	158

**บทที่ 9 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 162**

บทนำ	164
เศรษฐกิจพอเพียง	164
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	169
แนวคิดหลักหรือหลักแนวคิดของ เศรษฐกิจพอเพียง	170
การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยภายใต้ บริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์	176
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในการดำเนินชีวิต	178
ข้อคิดในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย	182
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	183

แบบทดสอบเพื่อการทบทวน	187
คำศัพท์	191
บรรณานุกรม	198

บทที่ 1

สังคมและการจัดระเบียบ ทางสังคม

แนวคิด

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันโดยตรงหรือทางอ้อม มีการติดต่อสื่อสารกัน โดยยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ร่วมกัน และเพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกัน องค์ประกอบของสังคม มีดังนี้ 1. ประชากร 2. พื้นที่หรือดินแดนหรืออาณาเขต 3. ความสัมพันธ์ 4. การจัดระเบียบทางสังคม

การจัดระเบียบสังคม หมายถึง กระบวนการทางสังคมในการจัดและควบคุมให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามให้อยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับของสังคม องค์ประกอบของการจัดระเบียบทางสังคม มีดังนี้ 1. บรรทัดฐานทางสังคมหรือปทัสถาน 2. สถานภาพ 3. บทบาท 4. การควบคุมทางสังคม 5. ค่านิยม

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของสังคม
2. สาเหตุที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
3. ความสำคัญของสังคม
4. องค์ประกอบของสังคม
5. หน้าที่ของบุคคลในสังคม
6. โครงสร้างทางสังคม
7. ลักษณะของโครงสร้างทางสังคม
8. องค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม
9. การจัดระเบียบทางสังคม
10. ลักษณะโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการจัดระเบียบทางสังคม
11. วิธีการจัดระเบียบทางสังคม
(รูปแบบการจัดระเบียบทางสังคม)
12. สังคมไทย
13. ลักษณะเด่นของสังคมไทย
14. ความแตกต่างระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง
15. เอกลักษณ์ไทย
16. หลักสำคัญที่ทำให้คนไทยมีเอกลักษณ์ร่วมกัน

สมรรถนะประจำบท

1. สรุปความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของสังคม
2. เรียนรู้การจัดระเบียบทางสังคม
3. บอกลักษณะเด่นของสังคมไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

หลังจากศึกษาจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนจะมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของสังคม
2. ระบุองค์ประกอบของสังคม และอธิบายหน้าที่ของบุคคลในสังคม
3. อธิบายความหมายของโครงสร้างของสังคม
4. อธิบายลักษณะของโครงสร้างของสังคม
5. อธิบายความหมายและลักษณะของการจัดระเบียบของสังคม
6. อธิบายวิธีการจัดระเบียบของสังคม
7. บอกความหมายและลักษณะของสังคมไทย
8. อธิบายลักษณะเด่นของสังคมไทย
9. อธิบายลักษณะของสังคมชนบทและสังคมเมือง
10. อธิบายเอกลักษณ์ไทย
11. บอกลักษณะสำคัญที่ทำให้คนไทยมีเอกลักษณ์ร่วมกัน

บทที่

1

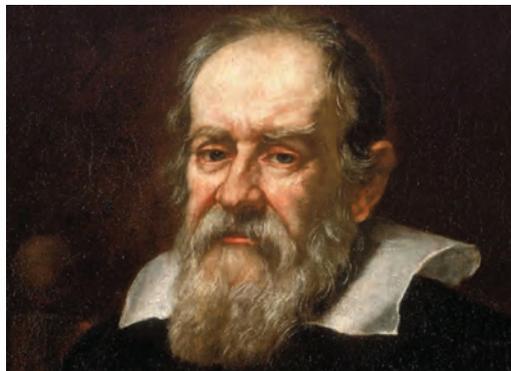
สังคมและการจัด ระเบียบทางสังคม

บทนำ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวที่เป็นสัตว์สังคม (Social Animal) และมีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก และร่วมกันสร้างวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุ เช่น ปัจจัย 4 และที่เป็นอวัตถุ เช่น ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งทำให้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในโลกใบนี้ มีนักปราชญ์หลายท่านได้ศึกษามูลเหตุที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เช่น

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า **“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” (Man is a Social Animal)** โดยเชื่อว่า มนุษย์โดยสภาพธรรมชาติจะต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่ผู้เดียวได้ สังคมจึงเกิดขึ้น อริสโตเติลได้ย้ำว่า จะไม่มีมนุษย์อยู่โดดเดี่ยวในโลก เพราะคนเดียวไม่อาจสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลได้ และไม่สามารถป้องกันตนเองได้

รูปที่ 1.1 อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก

ที่มารูปภาพ : www.affaritaliani.it

ความหมายของสังคม

มีนักวิชาการให้ความหมายของสังคมไว้มากมายซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. คำว่า **“สังคม” (Society)** คำในภาษาบาลีแยกออกเป็น 2 คำ คือ **“สัง”** กับ **“คม”** สัง แปลว่า ด้วยกัน พร้อมกัน ส่วนคำว่า คม แปลว่า ไป ดำเนินไป เมื่อนำคำ 2 คำมารวมกันจึงมีรูปเป็น **“สังคม”** แปลว่า ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน

2. ประสาท หลักศิลา กล่าวว่า สังคม คือ การที่มนุษย์พวกหนึ่ง ๆ ที่มีอะไรส่วนใหญ่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน เช่น ทศนคติ คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้มาอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความสัมพันธ์กัน และมาอยู่ในเขตเดียวกันอย่างถาวร

3. ศ.พัทธยา สายหู กล่าวว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ร่วมกันในอาณาบริเวณที่มีขอบเขต กำหนด มีความสัมพันธ์อันเกิดจากการประพุดติปฏิบัติต่อกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยอมรับแบบแผนและกฎเกณฑ์อย่างเดียวกันว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมถูกต้องของกลุ่ม

4. สังคม คือ กลุ่มคนหรือผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ณ บริเวณพื้นที่ (Spatial) เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ มีความผูกพันพึ่งพาอาศัยกัน มีความสนใจคล้าย ๆ กัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน พื้นที่ในที่นี้อาจหมายถึง

- พื้นที่ทางการปกครอง (เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด)
- พื้นที่ทางการเลือกตั้ง (เช่น เขต อบต. เทศบาล)
- พื้นที่ทางวัฒนธรรม (เช่น วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมมุสลิม)
- พื้นที่ทางชาติพันธุ์ (เช่น ชาวมอญ จีน ญวน ไทย)
- พื้นที่ทางระบบเครือญาติ (เช่น พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา)
- พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (เช่น แม่น้ำ ทะเล ภูเขาแห่งแล้ง ร้อนชื้น)
- พื้นที่ทางอาชีพ (เช่น อาชีพเกษตรกรรม รับราชการ ค้าขาย นักการเมือง)

5. พิชัย ผกาทอง สังคม หมายถึง กลุ่มคนมากกว่า 2 คนขึ้นไป ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นเวลายาวนานในขอบเขตหรือพื้นที่ที่กำหนด ณ ที่ใดที่หนึ่ง มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ประกอบด้วยสมาชิกเป็นคนทุกเพศทุกวัย ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นภายใต้กฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนเดียวกัน มีวัฒนธรรม ระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่และแสดงบทบาทเพื่อสังคม ดำรงความเป็นปึกแผ่นมั่นคงถาวรและมีความเจริญก้าวหน้า

6. สังคม (Society) คือ ระบบปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อระหว่างบุคคล (Anthony Giddens, Mitchell Duneier, Richard P. Appelbaum, 2007 : 59) ซึ่งมีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยง เสมือนเป็นข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมและยอมรับกันได้ แล้วจึงจัดเป็นระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกัน โดยมีเครื่องมือกำหนดพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

7. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของสังคมว่า สังคม (Society) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน

8. ศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน (เสฐียรโกเศศ) ได้ให้ความหมายของสังคมไว้ดังนี้ สังคม คือ การที่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มีทั้งหญิงและชาย ตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำเป็นเวลานานตามสมควร พอจะเรียนรู้และปรับปรุงตนเองแต่ละคนได้ และประกอบการทำงานเข้ากันได้ดี มีความสนใจร่วมกันในสิ่งอันเป็นมูลฐานแห่งชีวิต มีการครองชีพ ความปลอดภัยทางร่างกาย ความมีอนามัย และความมีไมตรีจิตต่อกัน และมีความรู้สึกว่าคุณแต่ละคนเป็นหน่วยหนึ่งของส่วนรวม มนุษย์ที่รวมกันเป็นหมู่คณะตามเงื่อนไขที่กล่าวมานี้ เรียกว่า **“สังคม”**

9. อาร์โนลด์ ดับเบิลยู. กรีน (Arnold W. Green) ให้ความหมายไว้ว่า สังคม เป็นกลุ่มคนที่ประกอบด้วยทุกเพศ ทุกวัย อาศัยอยู่ในบริเวณและในช่วงเวลาถาวร คนกลุ่มนี้ได้ติดต่อสัมพันธ์กันตามระเบียบแบบแผนของสถาบันที่สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์นานาประการ ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

10. เจมส์ บี. แมคคี (James B. Mckee) อธิบายว่า สังคม หมายถึง ประชากรซึ่งดำรงชีวิตร่วมกันในอาณาเขตเดียวกัน โดยมีระบบที่เชื่อมโยงและควบคุมกลุ่มคนต่าง ๆ ในดินแดนดังกล่าวให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันจนมีความเป็นสมาชิกร่วมกัน และเป็นอิสระจากการควบคุมของกลุ่มประชากรอื่น ๆ ภายนอกสังคมนั้น

บทสรุป ตามที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า **“สังคม”** หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน มีความสัมพันธ์กันโดยทางตรงหรือทางอ้อม มีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ร่วมกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน และเพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกัน

ความสำคัญและองค์ประกอบของสังคม

ความสำคัญของสังคม

มนุษย์จำเป็นต้องอยู่กันเป็นกลุ่ม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นมิได้มีมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากการที่มนุษย์ได้เป็นสมาชิกของสังคม ทำให้มนุษย์เรียนรู้แบบแผนต่าง ๆ โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ คือ ครอบครัว ความรู้จากแบบแผนมนุษย์รุ่นก่อน จากสภาพแวดล้อมครอบครัว จากสถาบันที่ตนได้สัมผัส สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลและมีส่วนทำให้มนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถยังชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง

สาเหตุที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

1. เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามหลักจิตวิทยาของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need)
2. เพื่อให้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์หรืออย่างแท้จริง โดยมีวัฒนธรรมเป็นตัวขัดเกลามนุษย์ให้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน
3. เพื่อพึ่งพาอาศัยกันและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองและกลุ่ม (หรือส่วนรวม) เนื่องจากสมาชิกจะร่วมกันประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
4. มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีระยะเวลาในการเป็นทารกยาวนาน
5. มีความสามารถด้านสมองเหนือสัตว์อื่น ๆ สร้างการดำรงชีวิตที่มีระเบียบแบบแผน

องค์ประกอบของสังคม

การที่คนจะมารวมกันเพื่อทำกิจกรรม หรือดำเนินชีวิตภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกันนั้น ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ประชากร จะต้องมีจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดก็คือ ครอบครัวที่มี พ่อ - แม่ หรือ พ่อ - แม่ - ลูก ในขณะที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีสมาชิกมากขึ้นจนเป็นตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ ตลอดจนสังคมโลกที่มีประชากรอาศัยอยู่ร่วมกัน ประชากรในสังคมมีทุกเพศ ทุกวัย อาจมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การศึกษา ฐานะความเป็นอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ ประชากรในสังคมยังประกอบไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มญาติ รวมถึงชนกลุ่มน้อย ซึ่งต่างศาสนาหรือเผ่าพันธุ์ เป็นต้น แต่ก็ดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมเดียวกัน โดยมีระบบความสัมพันธ์เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ซึ่งยึดเหนี่ยวให้เกิดความผูกพันระหว่างกัน

รูปที่ 1.2 กลุ่มประชากร

ที่มารูปภาพ : www.channelnewsasia.com

2. พื้นที่หรือดินแดนหรืออาณาเขต ในความหมายทั่วไปนั้น คนในสังคมจะอาศัยอยู่ในบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง พื้นที่อาจมีขนาดจำกัด ดังเช่น บริเวณบ้านของครอบครัวหนึ่ง หรือบริเวณกว้างขวางเป็นอำเภอหรือจังหวัด ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่ถูกจำกัดพื้นที่ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต พื้นที่หรือดินแดนหรืออาณาเขตเป็นสิ่งช่วยให้เราใช้กำหนดแบ่งสังคมหนึ่งออกจากอีกสังคมหนึ่ง ช่วยให้ประชากรซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถรับรู้ร่วมกันว่าระเบียบกฎเกณฑ์และแบบแผนความสัมพันธ์ที่ใช้ร่วมกันนั้นมีขอบเขตในบริเวณใด เช่น ประชากรไทยจะใช้กฎหมายไทยได้เฉพาะในดินแดนไทยเท่านั้น

3. ความสัมพันธ์ ประชากรหรือสมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการกระทำที่ต่อเนื่องจนเป็นกิจวัตรแม้ว่าจะมีหน้าที่ต่อสังคมแตกต่างกัน

รูปที่ 1.3 การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนทำงาน

ที่มารูปภาพ : www.extraconsulting.ru

4. การจัดระเบียบทางสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้น สมาชิกจะต้องประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กรอบสังคมเดียวกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือบรรทัดฐาน (Social Norms) ทางสังคมที่ควบคุมตามตำแหน่ง สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน บรรทัดฐานทางสังคมจะมีระบบเป็นแบบแผน และเป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข หากสังคมไม่มีกฎเกณฑ์หรือคนไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมที่วางไว้ จะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้น อาจนำไปสู่การขัดแย้ง การแย่งชิง และการประหัตประหารกัน ก่อให้เกิดความระส่ำระสายและการล่มสลายของสังคมได้

